

Prosjekt

Vern vipa

For vern av vipa og de øvrige fuglene i Karmøys
kulturlandskap

Arnt Kvinnesland

Rapport 13-2024

Tittel: Prosjekt Vern Vipa. Rapport 13-2024

Forfatter: Arnt Kvinnesland.

Foto: Arnt Kvinnesland.

Forsidefoto: Vipe ved nedsnødd reir, Meland, 5.4.2024.

Kilder: De fleste observasjonene som rapporten bygger på, er gjort av medlemmene i Vern vipa. En del funn er ellers hentet fra artsobservasjoner.no og er oppgitt som (AO). De enkelte observatørene kan søkes opp der. Øvrige informanter er oppgitt med navn.

Emneord: Vipe, vern, arts mangfold, naturforvaltning, kulturlandskap.

Ferdigstilt: 24.10.24.

Vern vipa bestod i 2024 av følgende: Peder Christiansen (PCH), Anders Eidhammer (AEI), Arnt Kvinnesland (AKV), Sjur Stava (SST), Kjell Magne Storesund (KMS) og Knut Bendik Storesund (KBS).

Vi vil takke alle bønder og grunneiere i Karmøy som har tatt hensyn til vipa og de andre hekkefuglene i åker og eng i 2024. Takk til dere som har kontaktet oss for rådgiving og meddelt oss viktige observasjoner. Også takk til jegere som hjelper til med å holde antall smårovvilt nede.

Økonomisk støtte fra: Gassco, Fylkesmannen i Rogaland og Skudenes & Aakra Sparebank. Vi takker for at dere hjelper oss i arbeidet med å ivareta vipa og de andre trua fugleartene i Karmøys jordbrukslandskap.

Kontakt oss: Knut Bendik Storesund 95 777 838 og Kjell Magne Storesund 97 573 183.

Innhold

Innledning	4
Møter og økonomi	5
Mannskap	6
Påvirkningsfaktorer	6
Ankomst	10
Hekketid	11
Observasjoner fra hekkeplassene	11
Bestandstall 2011-24	15
Kart over hekkeplassene i 2024	17
Etter hekketida	18
Merking og gjenfunn	19
Høyere fellingspremie	19
Storspove og rødstilk	20

Oppsummering:

Drøyt 160 hekkepar i Karmøy kommune per 2024, forteller at vipebestanden nå kanskje er i svak vekst etter årelang innsats fra Vern vipa. Bestanden er i alle fall ikke i fritt fall, og sammenlignet med andre kommuner er antallet ganske høyt og utviklingen ikke så ille. Skal vi ha håp om å redde vipa på lang sikt, må mange av vernetiltakene forsterkes/forbedres. En viss oppgang fra de to siste sesongene, bærer et glimt av håp i seg.

Sesongen 2024 var spesiell med et rekordartet snøfall i første uka av april, men etter dette var vær- og næringsforholdene tjenlige for vipa. Mange unger kom til sist på vingene, men vi er som før ikke i stand til å si hvor mange. Dermed er det et åpent spørsmål om bestanden er selvoppholdene på sikt.

Innledning

Årets hekkesesong startet med et innsig av polare luftmasser og snøvær. Det skjedde etter at mange vipere hadde ferdiglagte kull, og ingen maktet å holde ut med snømengdene. De mange rugende vipere snødde rett og slett ned og måtte oppgi kullene. Så starten på 2024-sesongen ble en nedtur. Imidlertid lot vipene seg ikke sette ut av spill – og gikk i gang igjen med nytt forsøk like fort som snøen smeltet. Resten av våren ble været til vipenes fordel – og sesongen kan oppsummeres som god. Noen klar økning i bestanden ser vi likevel ikke etter årets sesong, men gledelig nok registrerer vi at en svak nedgang de siste fire årene ser ut til å ha snudd. Trenden med svakt fallende antall i perioden 2020-23, kan altså ha stoppet opp, og det blir spennende å se til neste år om en forsiktig oppgang fortsetter.

Det foregår ingen ekspansjon geografisk, men en viss flytting fra områder som taper kvalitet ved f.eks. gjengroing med lyssiv eller omlegging til ekstensiv grasproduksjon som ikke ivaretar vipenes behov for åkermark/gjenlegg hvor ungene kan vokse opp i oversiktlige miljøer med lett mattilgang. Flytting fra områder med fallende appell, foregår som regel til «gamle» hekkeområder som fortsatt er brukbare, det betyr en sentralisering av vipebestanden til færre hekkeområder enn tidligere. Brenning i Daleheia har brakt noen vipere tilbake hit. Ellers er lynghiene og torvmyrene ikke egnet for vipehekking lenger. Et unntak er Heiavatnet vest.

Områdene som hadde flest vipere per 2024 er de «grønneste» delene av kommunen, der hvor det foregår grasproduksjon på store arealer sett i Karmøy-målestokk, slik som på Stava- og Stange. Slike områder er dessverre i stor grad «feller» for vipene. Biotopene ser lovende ut i vipeøyne når de ankommer om våren. Men snart er veksten på gras et så voldsomt at reir med egg eller unger nærmest drukner. Om det i tillegg ikke finnes brakkområder i nærheten, er dette en svært ugunstig situasjon – og når maskinene kommer rullende for innhøstning på verst tenkelig tidspunkt tidlig i juni, vil hekkingen for mange av vipeparene være en fiasko.

Selv om beitemarkene ikke huser så store antall hekkende vipere som de fulldyrka arealene, gir disse likevel forholdsvis flere unger på vingene. Eksempler er Heggheim, Ådland og Nes på Sør-Karmøy samt Vælde (Sørbø) og Håvik (Myrvang) på Nord-Karmøy.

Om ungeproduksjonen for tida er stor nok til å holde bestanden oppe framover, er svært usikkert. Det er, selv med våre beste intensjoner, nærmest umulig å følge ungekullene fra klekking til flygedyktig alder. Hvor stor dødeligheten er underveis er vi ikke i stand til å finne ut, delvis fordi ungene «forsviner» i voksende og tettere vegetasjon utover i sesongen. Og fordi unger og foreldre kan flytte på seg over ganske lange avstander.

Antall ungfugler som rastet i flokker rundt om etter hekketida, var flere enn i fjor, så vi kan håpe på at sesongen 2024 var ganske god med hensyn til hvor mange unger som vokste opp. Ungfugler og voksne forsvant imidlertid fra Karmøy i løpet av august, og allerede fra slutten av måneden var vipa en av Karmøys sjeldneste vadefugler. De siste observasjonene ble gjort seinere på høsten enn i 2023.

Vi fikk gjort en del kartlegging av hekkebestandene av øvrige vadefugler, med fokus på storspove og rødstilk. Vi håper å ha en oversikt over utbredelse og antall etter 2025-sesongen for de to nevnte artene.

Møter og økonomi

Møtetid og sted:

06.03.2024 kl 20-22, Tunvegen 4, 4260 Torvastad

Til stede:

Knut Bendik Storesund, Arnt Kvinnesland, Kjell Magne Storesund, Sjur Stava, Anders Eidhammer, Peder Christiansen (referent)

Sakser som ble diskutert:

- Økonomi
 - o Det er 39 000 på konto pr nå. Vi får 25 000 fra Gassco, har søkt om 3000 fra Skudenes og Aakra Sparebank
 - o Gunnar Lurane får 10 000 kr i 2024 for opparbeiding av vipeåker.
 - o Kommunen betaler Karl Johan Liknes for 2023, og Arnt Kvinnesland snakker med han om 2024.
- Tiltak
 - o Vi fikk ikke napp hos Haugaland lyngbrennereserve til å brenne arealer. Vi prøver å få Bøtoppen til å brenne myra hos Arne Edvard.
 - o Vi prøver å få Arne Edvard til å brakklegge.
 - o Tiltak med å fjerne trær på Osnes har gitt godt resultat. Vi kan gjerne se etter flere slike tiltak.
- For hekkesesongen 2024
 - o Vi har oppsyn og lager avtaler som tidligere.
 - o Anders ber om at noen andre sjekker området sør for butikken i svingen på Bø.
- Det er ny tilskuddsordning for naturrestaurering. Se miljødirektoratets nettside.
- Knut Bendik lager utkast til innspill til kommuneplanens arealdel. Han sender dette videre.

Mannskap

Følgende personer har utgjort Vern vipa i 2024:

Peder Christiansen	97156935	pch01@karmoy.kommune.no
Anders Eidhammer		
Arnt Kvinnesland	46833022	arntk@online.no
Sjur Stava		sjurstava@gmail.com
Kjell Magne Storesund	97573183	evilcaprino@hotmail.com
Knut Bendik Storesund	95777838	knutbstoresund@gmail.com

Påvirkningsfaktorer

Reirmarkering

Dette ble ikke utført av Vern vipa i år.

Trefelling

Det ble ikke foretatt ny trefelling i 2024, men vi ser gode resultater fra tidligere arbeid, særlig sør for Osnes hvor vipene hadde en god sesong.

Jordbruket

Selv om bonden er vipas viktigste leverandør av livsnødvendige hekkebiotoper, er det samtidig på aktivt jordbruksland at vipa har sine største tap av egg og unger. De farligste stedene er der hvor det dyrkes gress (høyballproduksjon) og på åkrer med grønnsakdyrking. Beitearealer er tryggere. Også i år gikk mange kull tapt bl.a. på Ferkingstad-Langåker, mens det på beitearealer både her og på Nord-Karmøy, hadde positive resultater. Noen bønder, sammen med Vern vipa, tar ekstra hensyn til vipa i åker og eng og berger mange unger som ellers ikke ville vokst opp. Eksempler på dette finnes på Stange og Osnes.

Tap av natur og hekkeplasser

Tap av leveområder og forringede natursystemer er en åpenbar årsak til reduksjon i bestander av våtmarksfugler som vipe, rødstilk og storspove. Myr og våtmark er ikke bare viktige som hekkeplasser, men mye av næringen hentes også her også for andre arter, for her er den biologiske produksjonen av bl.a. insekter stor, noe som tiltrekker seg mange fugler. Karmøy kommune er som Rogaland fylke for øvrig, ikke spesielt gode på vern av våtmarker. Mye sump tjern og myr er dyrket opp eller lagt under asfalt bare i løpet av de siste 25 årene og har fortrenget hekkeplasser for bl.a. vipe, rødstilk, enkeltbekkasin, storspove og hettemåke. Selv om Karmøy iblant har gått inn for vern av viktige biotoper, har fylkeskommunen gitt grønt lys for oppdyrking eller utbygging til diverse formål.

Bygnes er en av bygdene i Karmøy har måttet gi avkall på mye dyrkingsjord og artsrike myrer til industriutbygging. Dette er siste inngrepet der mye god matjord har gått med. Her hekket inntil for få år siden rødlisteartene vipe og storspove, samt tjeld, steinskvett og heipiplerke. Per 2024 er alle borte, også av andre årsaker.

44.000 inngrep i norsk natur på fem år!

NRKs store undersøkelse nylig slo ned som en bombe. I naturen kan én liten kvadratmeter være hjem til titusenvs av dyr og planter, fra svarttrosten i trekrona til krypene nedi jorda. Til sammen ofrer vi minst 79 sånne kvadratmetere i minuttet, skrev NRK.

De dokumenterte i sin undersøkelse at nedbygging av selv spesielt verdifulle naturområder, er blitt dagligdags. Groteske inngrep gjøres for å bygge vei, jernbanelinje, hytter, kjøpesentre

Og alle instanser fra kommune til stat lar det rolig skje. Bit for bit forsvinner natur. Så hvem skal vi betro ansvaret for naturen til – kommune, fylke eller stat, nå som naturvernet lider samme skjebne som norsk klimapolitikk? Norge underskriver internasjonale avtaler, som FNs klimaavtale og FN-konvensjonen om biologisk mangfold. Senest en «historisk» naturavtale i 2022 når det gjelder naturvernet. Men så fortsetter business as usual – og vel så det.

Som Aftenposten skriver: 700 kvadratkilometer er dekket av hytter. På toppen av det planlegger kommunene dobbelt så mye, og regjeringen griper ikke inn. Og svære arealer fjell skal slukes av vindkraftanlegg. Utdrag fra artikkelen er hentet her:

<https://www.abcnyheter.no/stemmer/2024/01/21/195975672/nei-kommunene-kan-ikke-ta-vare-pa-naturen>

Predatorer

Rovfugler

Det foreligger ingen konkrete observasjoner av rovfugler som tar vipere eller vipeunger i 2024. Hønsehauken som antas å være den farligste, hekket ikke på de vanlige hekkeplassene nær vipeområder i år. Dessuten var vandrefalken fåtalligere enn de siste årene. Hubroen var til stede der den pleier og må antas å øve predasjon i noen av vipeområdene.

Kråkefugler

Vi har ikke konkrete funn av reirplyndring utført av kråkefugler i 2024, men antar av verstingene er ravn og kråke. I tillegg har vi nå en økende bestand av kaie, en art vi ikke vet noe om som predator på andre fuglearter hos oss.

Måker

Vi vet at både gråmåke og fiskemåke tidligere har vært hard mot vipene i visse områder ved særlig å røve små unger. Det ble ikke meldt om slike angrep i år.

Mår

Arten har vært sjelden å observere de siste årene, men på grunnlag av møkk på stier og i terrenget i 2024 kan vi ikke se bort fra at rovdyyret kan være aktiv jaktende i vipeområder.

Rødrev

Det er ingen tvil om at rødreven – som tidligere bevist ved hjelp av vilkameraer – er en bremse på en mulig vekst i vipebestanden. Det er gjort flest observasjoner og skutt flest rever på Sør-Karmøy siden forrige vipesesong.

Værforhold

Mars-april

2024 ga vipene en mild innledning til hekkesesongen, i motsetning til i fjor. Mange vipere var i gang på hekkeplassene allerede fra ca. 5.3. Etter dette fulgte en periode med høytrykk, klarvær og 0-5 grader. Dette førte vipene inn i en hvileperiode der en kunne se de sittende i flokker på holmer, skjær og nes ved sjøen. Et uvær med søravind 13.3 fikk flokkene tilbake til hekkeplassene. 26.3: De siste dagene har det vært relativt kjølig med dagtemperaturer helt nede i 3 grader, noe som har ført til nesten stopp i hekkeaktivitet.

Vipehann synger og svinger seg på Heggheim 19.3.24.

Et voldsomt og helt uvanlig langvarig snøvær traff oss 4.4 og ga oss opp mot 27 cm nysnø. Snøfallet var uten stans fra natt til 4.4 og til ut på kvelden samme dag. Dette kunne ikke de rugende vipene takle, så flere titalls kull gikk tapt. Ikke spøk med den globale oppvarmingen! Dette er noe vi ikke har erfart tidligere. Litt frost og noen snøbyger, har vi sett at vipene har taklet før, men dette voldsomme utbruddet av vinter, var mer enn vipene kunne takle.

Vipehunner på henholdsvis Heggheim og Meland. De lå begge på reir før det voldsomme snøværet satte inn 4.4. Her står de i snøen dagen etter og konstaterer at eggene er skjult under nesten 30 cm med snø – og tapt. Hekkesesongen må restartes.

I det snøen smeltet var det full fart i vipene for å restarte hekkingen. Likevel var det per 25.4 ennå få vipere å se rugende rundt på hekkeplassene. Flere omlegginger ble dessverre ødelagt av bønder gjennom møkkaspredning. Arealendringer fra sprøyta eng til åker, plasttildekking på åkrer med vipereir og grøfting eller annet virksomhet ble skjebnesvangre for mange av vipeparene. Det virket som det var høyere trykk på maksimal utnyttelse av åker/eng i år enn tidligere, noe som er til vipas tap.

Mai-juni

Mai startet varmt med flere dager rundt 20 grader. Litt ut i måneden, 9.5, kom det betydelig med regn, så egentlig ideelle forhold for vipa. De første ungene kom ut av eggene 5.5, men dessverre synes flere kull å ha blitt predatert av de som ble lagt etter snøfallet i april. Av erfaringer fra folk ute i vipeområdene, virker den negative påvirkningen størst fra rev og kråkefugler – foruten fra bønder som ikke tar hensyn. Ganske tørt medio mai, men noe regn fra 23.5 hjalp nok på.

Vipe som varsler unger på Mehaug 30.5. Ungene var små og det var mye måker og kråker i området. Det gikk ikke mange dagene før foreldre og unger var borte.

Ankomst

Februar-mars

Det ble kun rapportert ett vinterfunn fra Karmøy: 1 rastet på Terneskjær ved Hydro 9.1 (AO). Neste funn ble 7 viper overflygende Skudeneshavn 13.2 (AO). Dette kan ha vært omstreifende overvintreere eller tidlige trekkere.

De første sikre vårtrekkerne til Karmøy ankom Matlandsvågen 22.2 med to individer. Største februarflokken ble 11 individer ved Stolsånå, Stava 25.2. De første tilhørende hekkebestanden på Hillesland/Heggheim ankom med 2 individer 27.2, dagen etter var antallet 5. De rastet på vanlig plass på noen strandsteiner sør i Hilleslandsvatnet. Det var ingen flere viper å se på en sjekk rundt på øya 28.2. Noen observasjoner fra hekkeplassene etter dette: 3 med sang/spill Storsand 3.3 (AO), 7 sang/spill Øvre Hauge 3.3 og 2 Heggheim 4.3.

Utover i mars ble dette de største ankomstflokkene: 35 på Taravik-markene 1.3 (AO), 19 ved Bøvatnet 2.3, 21 Monsholmen/Sørbø 2.3, 22 Kvilhaug 3.3, 34 Taravik-markene 4.3 og samme antall ved Matlandsvågen 4.3. Videre 50 Taravik-markene 9.3 (AO), 46 Øvre Hauge 13.3 og 33 på Storesand, Stava, samme dag.

På samme vis som i 2023 fikk vi ingen ankomstflokker på over hundre individer, noe som var normalt før. Det største antallet i 2023 ble ca. 80 individer på Taravik-markene 23.3. Det største antallet i 2024 ble pussig nok også 80 individer på Taravik-markene 19.3. Samtidig var det like i nærheten, på Storsand, Stava, 52 viper, altså til sammen 132 viper til sammen. I tillegg kommer hekkepar på ulike andre steder i området. Dette må sies å være oppløftende tall foran hekkesesongen. 21.3: Ennå er det større ankomstflokker: 50 Taravik-markene og 43 Håvik ved Matlandsvågen. Det er samtidig vipere på de fleste hekkeplassene, selv om de neppe er fulltallige.

Ved utgangen av mars går de største ankomstflokkene i oppløsning. De første vipene legger egg; tidligst 4 egg i reir på Stange 28.3.

I slutten av mars gikk vårtrekkflokkene i oppløsning ved at vipene spredte seg ut til de enkelte hekkeplassene. Her en hunn tilbake på en ettertraktet lokalitet på Stava. 26.3.24.

Hekketid

Start for egglegging i fjor: Reir med 1 egg ved Hoptjern 4.4. Første reir i 2024: Fullagt kull (4 egg) på Stange 28.3, og mange ruger rundtom 3.4. Det uvanlig intense og langvarige snøfallet 4.4 gjorde at rugende vipere snødde ned. Snødekket på rundt 27 cm ble liggende hele dagen etterpå. Mange titalls vipekull gikk tapt. Alle reir som hadde egg før snøen kom og som ble sjekket opp, viste seg å være forlatte. De fleste av disse vipene la trolig på ny. Men omlagte kull pleier i snitt å ha færre egg enn det første, og risikoen for predasjon øker utover i sesongen.

Observasjoner fra hekkeplassene

SKJÆRGÅRDEN TORVASTAD-ÅKRA

- 16.5 To ind i passende hekkebiotop Føynå (AO)
- 18.5 Ett par på Ryvingen (KSK).

OSNES

- 19.3 8 vipere på hekkeplassen.
- 1.4 16 vipere på hekkeplassen.
- 23.4 6 ind. med reir (6 par)
- 15.5 Unger utenfor reir, 6+ par.
- 20.5 6 ad, 8 unger Torvastadveien 545 (AO).
- 27.6 22 ind på Osnes (trolig blanding av ad og juv). AO.

HAUSKJE-HÅLAND

- 8.3 5 ind. på hekkeplass, Hauskje.
- 24.3 21 sang/spill Hauskje.
- 1.4 6 Hauskje, 8 Håland.
- 24.4 Ei vipe sang nord for Skjølingstadvågen.

GRØNINGÅ-PRETAGÅRDEN

- 1.5 6 par Prestagården øst for veien, 1 par i vest, pluss 1 par ved Skjølingstadveien.

STANGEMYRANE - ØVRE HAUGE

- 13.3 46 rastende Øvre Hauge.
- 24.3 2 sy, Stampemyr.
- 24.3 24 sang/spill Øvre Hauge
- 2.4 27 Øvre Hauge, 2 Stampemyr.
- 19.5 2 pull Stangeveien (AO).

ØVRABØ-NEDRE HAUGE

- 1.6 Ingen hekking i år heller i tidligere mye brukt og potensielt godt hekkeområde.

.

GUNNARSHAUG

- 13.3 7 ind. på hekkeplass.
- 1.4 10 i området.
- 23.4 Kun 5 ind i hele området.
- 5.5 Sein etablering: Nå 13 ind. i området, 6 reirfunn.
- 11.5 6 ind Gunnarshaug (AO).
- 23.5 8 ind, 2 reirfunn.

BØVATNET-BØ-NORDBØ

- 23.3 6 ind. ved vatnet (AO).
- 23.4 4 ind Nordbø.
- 30.4 3 Nordbø, varsling.
- 18.5 2 par med unger, Nordbø.

LANDE-UTVIK (REHAUGANE)-SKEIE

- 10.4 18+ vipper totalt i området.
- 6.5 4 ind ved Kvalavågsveien, Skeie og i alt ca. 20 Lande-Utvik.
- 15.5 10 ad vipper, unger utenfor reir, Skeie.
- 3.6 Rehaugane: 14 ind, varsling.

KONGSHEIÅ-SLETTHEI-HELGANES-KALSTØ

- 23.4 10 ind sang/spill Sletthei.
- 1.4 16 Sletthei.
- 23.4 1 næringssøkende Helganes (AO).
- 25.4 20 Sletthei
- 3.5 17 ind. i området Sletthei, 2 reirfunn.
- 5.5 3 ind. med tilhold Fiskåvatnet N (Kongshaugen). Fortsatt 3 ind og ett reir 15.5.
- 14.5 4 unger utenfor reir, Sletthei. To vipepar.
- 16.5 3 næringssøkende (AO).
- 30.5 Et reir med egg, Kongshaugen, Fiskåvatnet N.
- 3.6 Par med 4 unger.

NORHEIM-TUASTAD

- 7.4 20 ind i området – alle hekkefugler?
- 19.4 3 ind sør for næringsområdet (AO).
- 5.5 14 ind. i hekkeområdet (5 reirfunn).
- 22.6 Minst to par hekket på Tuastad, på fuktig beitemark.

SØRBØ (Velde)

- 11.3 12 ind. på/ved hekkeplass (AO).
- 20.3 15 på hvileskjæret ved Monsholmen.
- 17.4 10 vipper på hekkeplassen, flere varslet.
- 6.5 16 vipper på neset.

HÅVIK (Myrvang)-MELAND

- 15.3 30+ ved Matlandsvågen. Ingen på hekkeplassene.
- 19.3 Hele 65 vipper næringssøkende ved sjøen, 6 ind. på hekkeplass Matland.
- 20.3 Myrvang: 5 på myra i vest, 2 i sør, 3 i nord. Meland: 6.
- 3.4 Myrvang: 5 på myra i vest, 3 i sør, 6 i nord, 4 nord for tunnelen. Meland: 3 rugende vipper, maks 5 par i området.
- 12.4 10 på hekkeplassene på Meland. På Myrvang: kun 2 i sør, 5 på myra, 8 i nord og 2+ ved sjøen.
- 25.4 Ingen av de 6 vipene som har hatt tilhold på selve Meland, sett rugende. Ser ut til å ha gitt opp i møte med jordbruksaktivitet som møkkaspredning og graving (grøfting midt i det fuktigste og beste området for vipe og rødstilk.
- 28.4 Bekreftet at alle de tre omlagte kullene på Meland var borte. Et nylagt kull i gammel åkerrest. I Myrvangområdet (Håvik) var det 6 vipper på myra mot VNV, ingen i sør hvor lyssivet har bredt om seg noe voldsomt de siste årene, 10 i nord hvorav minst 3 med reir. Dessuten et par nord for gamle Høyevardeveien.

- 8.5 I alt 2 par i myra i vest, 10 vipere på kubeitet i nord (både rugende og parende) samt ett par og en syngende hann nord for Høyevardveien. Ingen vipere sett i sør. TOTALT 17 vipere i området.
- 22.5 Myrvang: 20 ad varslende og min. 10 pull (AO).

NAUTAVATNET

- 9.5 To par med reir, det ene under klekking. På tuer i myr/tjern (Kjell-Sigve Kvalavåg).

HEIAVATNET (MYRENE I VEST) - NORDVATN

- 21.5 To ind Heiavatnet vest (AO).
- 10.7 5 ind på eng ved vatnet i øst.

TJØSVOLLVATNET-KILLINGTJØRN

- 16.4 1 vipe lettet fra søre delen av tjernet og fløy ut av området. Hekking usikkert.

FAGERLAND MOT HERBERGSTEMMEN (brannfelt med sauebeiting)

MEHAUG-ÅDLAND-FAGERLAND-ØVRE LIKNES

- 25.3 5 vipere på trekanten, Ådland, og 1 vest for veien.
- 11.4 6 vipere på trekanten.
- 16.4 Det ruget tre par før snøen, men ingen har lagt på ny til nå på trekantjorden.
- 19.4 Kun to par med tilhold på trekanten, hvorav 1 rugende par.
- 25.4 Fortsatt kun 1 rugende vipe på trekantjorden (kameraovervåket).
- 2.6 Trekantjorden: 4 ad 2 unger (AO).

STAVA -NEDRE LIKNES (Storsand/Stavgarden -Nedre Liknes/Bønasand)

- 26.3 12+ vipere i hekkeområdet, Storsand.
- 12.4 5 vipere Nedre Liknes (v tidl bom)
- 18.4 11 vipere Storsand hvorav 4 ruget.
- 25.4 Kun 9 vipere i Storsandområdet. Ingen sett rugende.
- 6.5 8 vipere nord for Bønasand (AO).
- 13.5 1 par Klobben, Stavasanden NØ (AO).
- 18.5 4 unger utenfor reir, Stava (AO).
- 25.5 Båtsvika-Gjerdsvågen: totalt 16 ind (AO).
- 2.6 Par med to unger (AO).

FERKINGSTAD- LURANE-STOL

- 10.3 10 ind. på hekkeplass Lurane (AO).
- 26.3 7 vipere Lurane.
- 30.3 2 vipere Stol, nær ridesenteret ved Burmaveien.
- 18.4 Ser ut til kun å være 4 vipere på Lurane, ingen rugende.
- 25.4 5 rugende på Lurane.

SØRE LANGÅKER

- 2.4 Ingen vipere.
- 10.4 1 vipe på åker.
- 25.4 Ingen vipere.
- 10.5 1 vipe i åker.

TARAVIKA -NES- HOPTJERN

- 13.3 4 ind. på hekkeplass på Nes.
- 19.3 9 vipere på hekkeplassen på Nes.
- 26.3 6 vipere Nes. Samme antall 30.3.
- 30.3 I alt 9 ved Hoptjørn, 4 i vest 5 i øst.
- 15.4 Kun tre par ved Hoptjørn, 2 i vest (varslet) og 1 i øst.
- 18.4 6 vipere Nes hvorav 1 ruget.
- 25.4 Kun 4 vipere Nes/Nessjøen hvorav 1 rugende.
- 6.5 Taravika og sjølang mot Nessjøen: tot. 12 vipere (AO).
- 7.5 4 ind Taravikmarkene (AO). 5 ind 12.5 (AO), 4 ind samme sted 18.5 (AO).
- 14.7 1 ikke-utvokst unge på Nes (AO).

HEMNES-KVILHAUG-KVILHAUGSVIK

- 13.3 3 par på hekkeplass, Kvilhaug.
- 14.3 17 ind. på Kvilhaug, kan ha vært trekkflokk.
- 21.3 12 vipere spredt og parvis i hekkeområdet.
- 26.3 13 vipere spredt i hekkeområdet (eng Kvilhaug).
- 2.4 19 vipere spredt i enga, Kvilhaug.
- 12.4 18 vipere spredt på enga.
- 25.4 Kun 6 vipere på enga, ingen rugende.
- 7.5 Kun 5 vipere på Sveinsvoll, 2 ved Foyn.
- 10.5 Ei syngende vipe NØ for Otravik, Kvilhaugsvik.
- 2.6 1 varslet Hemnes nord (AO).

HAGA-SANDHÅLAND

- 10.5 2 ind Hagabråtet (AO).
- 18.5 2 ind varslet. Breivik (AO)

ROTAMYR-MJØLHUS-SANDVE

- 19.3 1 sy på hekkeplassen Mjølhus.
- 10.5 2 ind Sandvestemmen (AO).
- 30.3 1 par på hekkeplassen, Mjølhus.
- 19.4 Ingen vipere sett Mjølhus-Sandve i dag.
- 25.4 1 vipe på sauebeite ved Rotamy, fortsatt 24.5.
- 24.5 1 ind Tuemyr nord Mjølhus (AO)

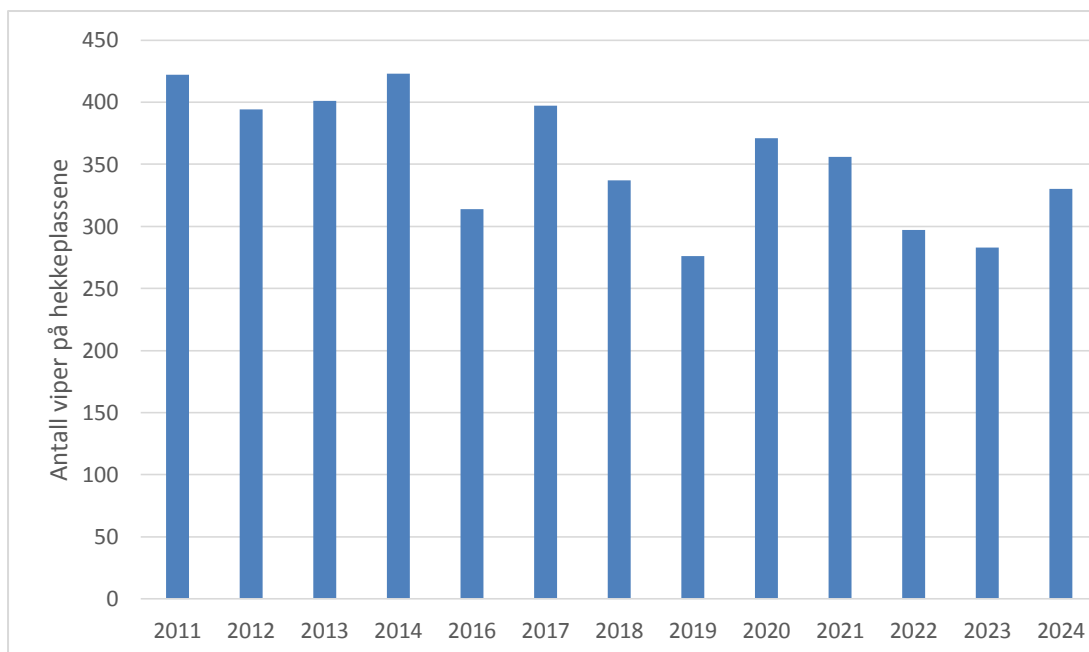
HILLESLAND-KVITAMYR-HEGGHEIM-DALE

- 7.3 Hele 10 vipere i gang med sang og lek på Heggheim.
- 14.3 Minst 14 vipere med stor sang/spill-aktivitet på beitet vest for veien, Heggheim.
- 14.3 2 vipere Kvitamy (AO).
- 11.4 Ingen vipere ved Kvitamy.
- 16.4 6 vipere i øst nær veien, 8 i vest og nord. Neppe mer enn 14 vipere i hele området.
- 19.4 To rugende på Heggheim vest for veien.
- 25.4 Fortsatt to rugende, pluss et par kurtiserende vest for veien.
- 3.5 2 par i Daleheia (ett reirfunn, 2 egg) AO.
- 7.5 2 ind. ved Kvitamy (AO).
- 10.5 Et par med unger på Heggheim vest. Ingen andre synes å ruge eller ha unger i området.
- 24.5 6 vipere Heggheim vest, varslende. 1 syngende i øst.
- 24.5 4 ind i Daleheia (AO).
- 13.7 1 unge Hillesland (AO).

Bestandstall 2011-24

Sted/år	-24	-23	-22	-21	-20	-19	-18	-17	-16	-14	-13	-12	-11
Skjærgården	4	6	6	4	0	6	-	-	-	-	-	-	-
Osnes	12	*	10	10	8	4	6	4	6	12	10	10	2
Hauskje-Håland	14	20	14	8	8	6	8	10	6	14	20	18	20
Skjølingstad-Sæbø	2	0	0	6	6	4	3	2	2	-	-	-	-
Grøningå-Prestagården	14	14	20	20	8	8	12	19	22	20	22	11	20
Stangemyrane nord	0	2	2	6	4	10	4	8	6	22	10	7	28
Stangemyrane S -Øvre Hauge	29	30	18	24	40	20	40	16	18	12	12	6	10
Øvrabø-Nedre Hauge	0	0	2	12	10	12	18	39	14	34	27	20	18
Gunnarshaug	13	8	34	34	26	6	20	16	12	12	12	14	24
Bøvatnet -Bø-Nordbø	4	4	4	4	3	6	6	5	8	6	11	16	10
Lande-Utvik(Rehaugane)	20	8	24	20	32	26	39	35	24	50	24	38	16
Sletthei-Kongsheiå-Helganes	22	12	0	8	2	7	7	0	0	12	20	20	20
Sørbo, Velde	16	14	9	9	6	6	2	4	7	12	6	2	6
Våge	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	-	-
Kolstø	0	0	0	0	0	0	0	0	0	9	2	8	10
Meland	10	8	8	10	16	8	4	4	6	6	6	8	10
Håvik (Myrvang)	18	18	13	24	27	17	22	19	19	34	18	20	20
Vorrå/Rabben/Nautavatnet	4	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	6
Nordstokke	0	0	0	0	0	0	2	4	6	6	4	3	2
Sund nær Ytraland	0	0	0	0	0	0	0	0	0	14	12	16	12
Sund ved Rossavatnet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	4	0
Veavarden-Sletten-Mannes	0	0	0	0	0	0	3	11	6	0	3	2	6
Heiavatnet	4	4	2	3	5	4	2	4	4	3	3	10	4
Haringstad-Veamyrå	0	0	0	0	0	0	0	4	2	6	4	6	6
Tjøsvoll -Killingtjørn-Åkra Ø	2	0	2	0	3	0	2	2	6	5	5	0	0
Ådland øst-Mehaug	2	2	5	0	2	2	2	0	0	0	0	10	10
Ådland skole S- Øvre Liknes	6	4	9	8	20	6	5	11	6	4	8	16	20
Nedre Liknes-Stava-Storsand	33	40	25	31	40	30	36	38	16	10	14	18	33
Ferkingstad-Lurane	14	25	24	18	14	16	11	10	26	6	12	18	6
Hoptjern	9	8	10	14	14	20	14	16	11	10	11	16	6
Nes/Nessjøen	12	8	18	13	10	8	19	18	12	11	12	4	10
Sjølangs Taravika nord	2	0	4	8	4	2	2	6	2	4	5	12	10
Søre Langåker- Taravikmarka	4	6	6	6	8	6	9	10	6	2	6	4	8
Stol øst for riksveien	0	0	0	0	0	0	4	4	0	0	4	6	2
Hemnes-Kvilhaugsvik	18	10	4	31	27	20	32	26	23	32	30	32	32
Sandhåland-Haga	4	0	0	0	0	0	0	3	3	2	6	6	12
Mjølhus-Sandve	6	0	6	6	6	4	2	6	2	4	8	6	4
Hålandsdalen (Høyenes)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	-
Nedre Risdal/Sørhåland	2	2	0	0	0	0	0	7	4	6	3	4	-
Vik-Hillesland m/Kvitamyr	2	2	6	10	16	4	7	4	6	5	7	6	10
Heggheim-Daleheia	14	14	8	5	4	6	2	4	2	2	0	3	2
Norheim-Tuastad	14	10	2	2	0	2	0	0	0	6	10	12	4
Spanne	0	0	0	0	0	-	8	14	21	10	10	3	-
Røysund	0	0	0	0	0	0	0	0	0	8	2	-	-
Sum	330	283	297	356	369	278	337	397	314	419	401	394	422

Tabellforklaring og kommentarer: Tallene angir antall vipere på det meste på hekkeplass i sentral hekketid. Røde tall for tidligere hekkeplasser som har gått ut. En strek: Lokaliteten ble ikke opptalt dette året. Tall for 2015 mangler. * Osnes: For 2023 inngår tallene fra Osnes i området Hauskje-Håland.

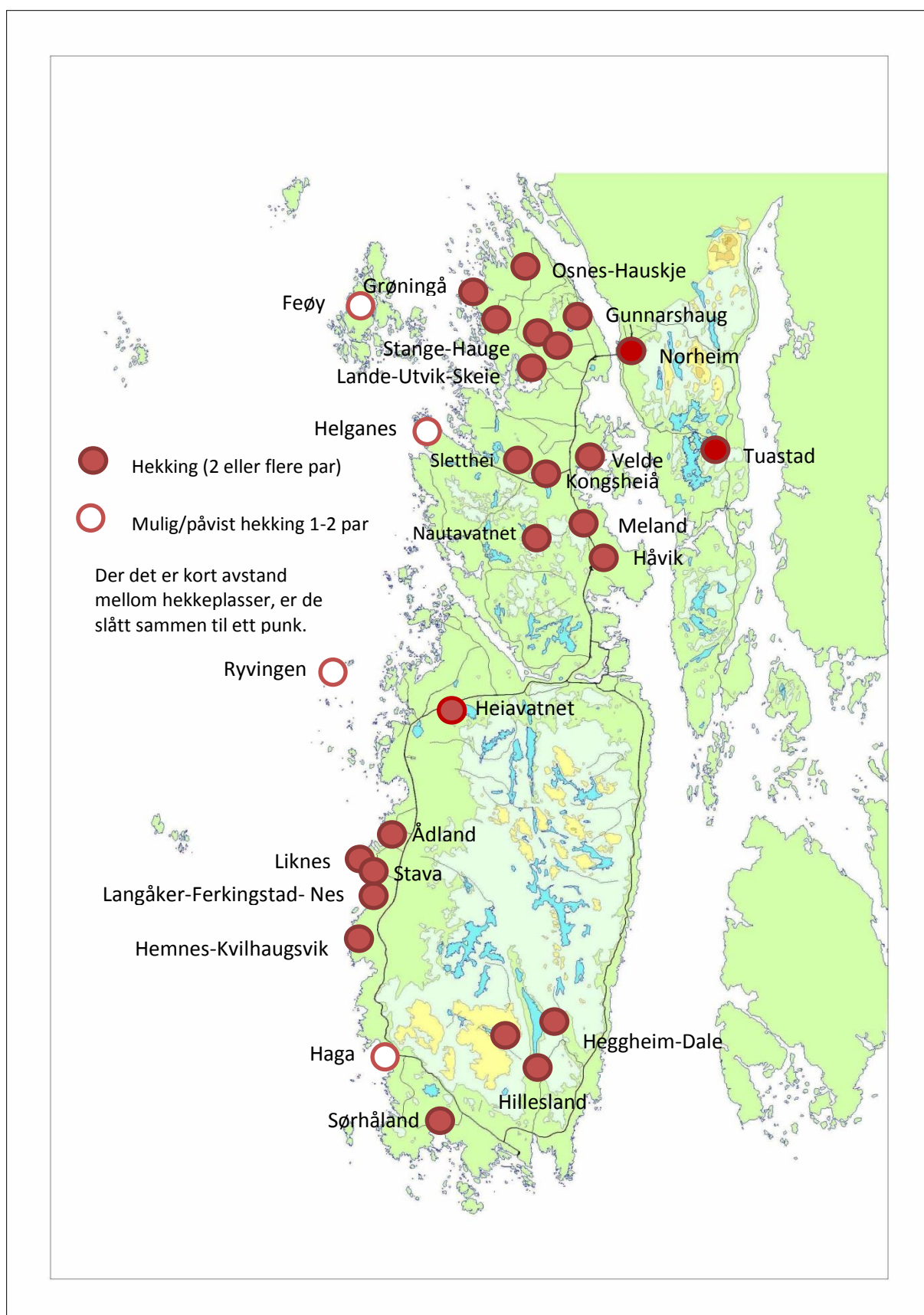

Tallene som grafen bygger på er hentet fra tabellen foran og viser totalt antall vipere opptalt på hekeplasse i sentral heketid. Merk at tall for 2015 mangler pga. mannskapsmangel dette året. Søylene for 2011 burde vært noe høyere, siden alle hekeplasse ved oppstart ikke var oppdaget ennå. Den generelle trenden er at Karmøys vipebestand er svekket i forhold til de første årene av prosjektet, men er ikke umiddelbart på vei utfor stupet.

Flere ungvipere var på vingene og jaktet mat like sør for tunnelen på Håvik 24.6. Beiteområder som på Myrvang, Håvik, er en av vipes viktigste naturtyper i Karmøy for å lykkes med hekkingen.

Kart over hekkeplassene i 2023

Etter hekketida

De største flokkene som ble registrert i 2023 med antatt lokale vipper fra tida etter hekking var følgende: flokk 35 ved Taravika 14.7 (AO), flokk på 56 samme sted 29.7, flokk 31 på Ferkingstad 6.8 og 55 på Kvilhaug 13.8 (AO).

Tilsvarende tall for 2024 ble: En flokk på 26 ind. på Kvilhaug allerede 15.6. Dette var nok vipper allerede ferdige med hekkingen og/eller ungvipper. Dagen etter hadde flokken vokst til 45 ind. 22 i flokk Liknes 22.7, 24 overflygende Hemnes 23.7, 26 ungvipper næringssøkende Lurane, Ferkingstad 7.8. Ca. 30 på Taravikmarkene 16.8 (AO). 22 ind på Taravikmarkene 4.9. Siste større flokken i området ble 15 ind, Stava 19.9.

På Nord-Karmøy ble det underlig nok ikke registrert vipper etter hekketida i 2024.

Tallene for Karmøy for ettersommeren 2024 er omtrent på linje med fjoråret. Det ble i 2023 ikke registrert vipper noe sted etter 25.8 og fram til rapportdato 12.9. Dette var annerledes i 2024 da det ble registrert vipper på Sør-Karmøy fram til 19.9. Dette var sannsynligvis lokale ungvipper – siden en av fuglene i flokken var ringmerket som unge på stedet i juni.

Oktober-funn: 1 Taravik-markene 11.-12.10. Flokk på 9 samme sted 17.10. Slike oktober-vipper er muligens trekkfugler som mellomlander på Karmøy på vei sørover.

Denne vipa ble merket som unge (ringnummer JN74) på Stava 13.6 og var fortsatt i området 4.9 i en flokk på 22 ungvipper. Det kan godt hende at hele flokken var av lokal opprinnelse. Den oppholdt seg på Stava-Langåker fram til medio september, det vil si over en måned lenger enn flertallet av de voksne.

Merking og gjenfunn

Merking

Det ble merket 10 vipeunger i 2024: noen av ungene ble funnet med hjelp av termokamera (Oskar Bjørnstad/Hans Inge Hansen).

Gjenfunn og kontroller

JC83 kontrollert på åker (hekkeplass) på Stava 23.4.23. Merket som unge samme sted 17.6.19 og kontrollert her i april og mai 2022. Overvintret i Nederland i januar 21. Kontrollert på Stava igjen 12.4.24.

En kontroll som ikke kom med i rapporten 2023:

En vipeunge i et kull på 3 som fikk påsatt fargering JN55 (hvit) på Ferkingstad 16.6.20, ble kontrollert nær fødestedet på Ferkingstad 08.05.22. Overvintringsstedet påfølgende vinter viste seg å være i Soalheira, Castelo Branco, Portugal hvor den ble fotografert 31.1.23 av Tiago Carvalho. Dette er det sørligste gjenfunnet noen gang av ei Karmøy-merket vipe.

Høyere fellingspremie

I Stavanger kommune ble det våren 2023 innført Norges høyeste skuddpremie på mink på 500 kr per dyr. Dette særlig med tanke på å få ned bestanden i Rennesøy og Finnøy.

Karmøy skiller seg ikke ut fra de mange kommunene i landet som har fellingspremie på rev med 200 kr og på mink med 400 kr per dyr. Mens premien på rev har stått uendret i årevis, har nylig beløpet for mink blitt høynet fra 200 til 400 kroner. For vipa er nok reven en større trussel enn minken, og premien må opp dersom tilstrekkelig mange skal bry seg om å jakte.

De nye signalene fra norsk forvaltning og BirdLife Norge går ut på at kommuner med fellingspremier på naturlig forekommende rovdyr i norsk natur er kunnskapsløse og holder på en gammeldags tankegang. Skadedyr er en utdatert betegnelse. Så spørsmålet er hvor lenge Karmøy klarer å opprettholde felling av rødrev – for å spare trua og sårbare fuglearters liv.

Det er kun bønder som blir plaget av tap av lam eller jegere på hjorte- og rådyrjakt som feller en rev i ny og ne på tilfeldig basis eller fordi de vet det vil spare fugleliv både utmark og på innmark.

Skal vi ha noen som helt mulighet til å berge bakkehekkende vadefugler, er det å skåne fuglene for firbeinte predatorer er nøkkelfaktor.

Ung vipe, Ferkingstad 8.8. Den har overlevd oppveksten i et egentlig livsfarlig oppvekstmiljø med katter, smårovvilt, traktorer med diverse redskaper, beitedyr og variable vær- og næringsforhold.

Storspove og rødstilk

Storspove

Vern vipa ble tidlig på våren enige om å vektlegge observasjoner av storspove og rødstilk som har færre hekkepar i Karmøy enn vipa. Vi kom godt i gang, men kartleggingen er langt fra fullført. Av storspove ble det registrert 22 områder med storspover som viste tydelige tegn til hekking gjennom sang/spill over tid, varsling eller funn av reir/unger. I de fleste av disse områdene ble det registret mer enn ett par, ofte 2-3 par. Kjerneområdene i Karmøy er Håland-Hauskje, Lande-Utvik, Håvik-Meland, Åkramarka og Liknes-Stava-Ferkingstad. I likhet med vipa har storspoven mistet mange hekkeplasser i løpet av de siste ti årene. Årvis hekking f.eks på Bygnes og Nordstokke samt fastlandet med unntak av Norheim, har opphørt. Flere tidligere hekkepar på strekningen Syre-Sandhåland er nå borte eller på kanten til å forsvinne. Det er derfor avgjørende å finne hvor storspoven fortsatt får fram unger og hva som kan gjøres for at bestanden skal klare seg i årene som kommer.

Vi estimerer hekkebestanden av storspove i Karmøy per 2023 til rundt 40 par.

Rødstilk

Rødstilken klarer å hekke i flere ulike habitater enn de aller fleste vadefuglene våre, og er dermed i alle fall lokalt, ikke så utsatt for rask nedgang i bestanden. Det er i hovedsak tre naturtyper den er å finne i: 1. Lynghei og myrene knyttet til heia. 2: Innmark med beitebruk eller også fulldyrka eng – i blant sammen med vipper. 3: På holmer i skjærgården, fortrinnsvis i ternekolonier. De to første naturtypene står vel for omtrent like mange hekkepar, mens hekking i skjærgården neppe overgår 10 par, men strekker seg helt vest til ubeskytta holmer som Ryvingen.

Hvor rødstilken har tapt mest utbredelse de senere årene, sammenfaller med hvor arter som vipe og storspove har gått tilbake eller utgått helt. Det gjelder fastlands-Karmøy, østsida av øya, særlig i området Dale-Skitnadal-Falnes og sørvestsida fra Syre til Sandhåland og Åkramarka fra Killingtjørn mot Ådland. Det har også skjedd et markert tap i antall hekkende par i området Sund-Ytraland-Kvalavåg. Også tidligere rike rødstilkbiotoper på Torvastad har blitt tømt, slik som Hauge og Stangemyrane Kjerneområder i lynghei/torvmyr har den så langt vi har kartlagt utbredelsen per 2023 på følgende steder: Heiavatnet, Herbergstemmen, Sandvestemmen, Kvitamyr (Vik/Hillesland) og Melstokkestemmen-gruveområdet, Beinedalen og Ørnareirsvatnet. I kulturmarka (eng og beite) finner vi flest hekkende på strekningen Hebnes-Kvilhaug og videre nordover til Ferkingstad-Stava-Liknes. På Nord-Karmøy er rødstilken fortsatt til stede som vanlig hekkefugl på Håvik-Meland, Sæbø på Velde og på Hauskje-Håland.

Vi estimerer hekkebestanden i Karmøy så langt til rundt 90 par.

